

наслідків одним з яких і є неофіційне оформлення. Зважаючи на вищевикладене, можна зазначити, що ця проблема в Україні перебуває на піку свого розвитку і потребує негайного вирішення. вважаємо, що шлях для подолання вищезгаданого питання лежить у державному управлінні, а точніше у його покращенні.

Оскільки сьогодні спостерігається ситуація, коли керівництво над даним питанням здійснює по суті лише один орган державної влади – Державна служба України з питань праці – це не цілком позитивно віддзеркалює стан боротьби з неофіційним оформленням працівників, бо уособлення контролю даною сферою одним органом створює багато ризиків, які заважають її діяльності.

Література

1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
2. Кодекс законів про працю України: Закон від 10.12.1971 р. №322-VIII. Додаток до №50. Ст. 375.
3. Про Державну службу України з питань праці: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2015 р. №96-2015-п № 96. *Офіційний вісник України*. 2015 р. № 11. Ст. 301.
4. Деякі питання здійснення державного нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 823. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6827880-17>.
5. Ангелко І.В. неформальна зайнятість населення України в сучасних умовах господарювання: український соціум. Київ, 2010. № 3(34). 124-132 с.

Євгенія Олексіївна Коваленко – студентка II курсу Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: Надія Миколаївна Сапич – доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук, доцент.

ТЕНДЕНЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ДОХОДІВ УКРАЇНИ: НЕДОЛІКИ ТА НАПРЯМИ ЇЇ РЕФОРМУВАННЯ

Рівень доходів населення є ключовим показником економічного розвитку країни, який передусім відображає добробут її громадян, а також задоволення матеріальних і духовних потреб кожної окремої людини. Але, на жаль, економічне зростання, яке відбувалося в Україні до економічно-політичної кризи 2014 року, все ж таки не змогло докорінно змінити рівень життя кожного українця. Підвищення середніх показників доходів населення та посилення їх розшарування

сконцентрувало значну частку статків у руках більш заможних і впливових громадян держави, а незавершеність ринкових реформ спровокувала тривалу макроекономічну кризу та, як наслідок, утрату купівельної спроможності значної більшості різних соціальних прошарків соціуму України (1, с. 54).

Провідну роль в структурі грошових доходів населення становить оплата праці. Посилаючись на висновки численних досліджень українських вчених-економістів, негативний стан у сфері регулювання доходів населення і, зокрема оплати праці, пов'язаний з наступним:

- заробітна плата у структурі грошових доходів населення у 2019 р. залишалася на низькому рівні в порівнянні з індустріально розвинутими країнами та становила лише 44%, в той час як в країнах ЄС вона складає більше 70%;

- неконтрольовані процеси ціноутворення та значне зростання тарифів майже на всі комунальні послуги не дозволяють підвищувати реальні доходи працівників у порівнянні зі статистичним (номінальним) збільшенням заробітної плати;

- відсутність постійно функціонуючих механізмів підвищення реальних доходів громадян та збереження вкрай низької вартості робочої сили заважає здійсненню основних функцій заробітної плати (зокрема, мотиваційної та стимулюючої) і призводить до зростання її диференціації між галузями та видами економічної діяльності (1, с. 54).

«Національна політика доходів є неефективною, про що свідчать її численні негативні наслідки, а саме – масштабна бідність, надмірна нерівність, поширення еміграційних настроїв, тінізація економічної діяльності тощо. У результаті кожний інституційний суб'єкт утворення доходів – підприємці, домогосподарства, державні структури, місцева влада – залишається незадоволеним, оскільки не має ресурсів для довгострокових операцій, не вірить у можливості розвитку. Відповідно, значна частина і бізнесменів, і самозайнятих, і найманих працівників прагнуть вивести кошти за межі економічної резидентури України. Пояснюється це зазвичай високими податками, несправедливістю їх адміністрування тощо, тобто в результаті неефективності державної політики доходів», – стверджують науковці Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України академік Елла Лібанова та доктор економічних наук Олександр Цимбал (3).

За даними Державної служби статистики середня номінальна заробітна плата штатного працівника підприємств, установ та організацій України у грудні 2020 р. склала 14 179 гривень. Це більш ніж удвічі вище рівня мінімальної заробітної плати та на 15,6% (на 1915 грн.) більше у порівнянні з груднем попереднього року (12 264 грн.), а у порівнянні з листопадом 2020 р. розмір середньої номінальної заробітної плати збільшився на 18,3%. Найбільше зростання середньої заробітної плати за 2020 р. спостерігалось в Івано-

Франківській (на 25,6%), Луганській (на 25,2%), Тернопільській (на 23,8%), Чернігівській, Чернівецькій та Сумській (на 23,4%), Рівненській (на 21,9%), Кіровоградській (на 20,6%), Львівській (на 20,2%), Житомирській (на 20,1%), Хмельницькій (на 19,4%) і Закарпатській (на 19,1%) областях (4).

Проте отримана українцем заробітна плата не відповідає рівню життя в країні, адже з підвищенням доходів відбувається різке та значне подорожчання майже всіх продуктів першої необхідності та збільшення тарифів на всі комунальні послуги.

Споживчий кошик є своєрідним маркером для визначення економічного стану населення країни та розуміння того, яку допомогу слід надавати бідним та незахищеним прошаркам соціуму держави. У деяких країнах розрахунки ведуться від середньої заробітної плати та рівня цін на продукти й товари, а в інших, зокрема і в Україні – відштовхуються від прожиткового мінімуму, рівня інфляції та інших економічних показників. Прожитковий мінімум показує, яке повинне бути фінансове забезпечення кожного з громадян для задоволення хоча б мінімальних потреб. В Україні прожитковий мінімум для працездатних осіб становить 2 тис. 189 грн. або 78 євро, у Німеччині – 646 євро, Великій Британії – 1 тис. 223 євро, Франції – 1 тис. 80 євро. Отже, у нашій країні споживчий кошик досить аскетичний.

З продуктів харчування до кошику працездатного українця входять хліб пшеничний (51,1 кг на рік), хліб житній (28 кг), борошно (7,9 кг), макаронні вироби (4 кг), понад 15 кг різних круп, картопля (93,7 кг), капуста (21,9 кг), помідори (21,9 кг) та інші овочі, зокрема квашені, консервовані та сезонні (понад 50 кг), фрукти (понад 60 кг), соки (55 л), цукор (23 кг), мед (1,1 кг), кондитерські вироби (6,1 кг), соняшникова олія (5,1 л), яйця (365 штук), молочні продукти (понад 200 кг), м'ясо та м'ясні продукти (понад 60 кг, включаючи 1,5 кг сала та стільки ж балику), риби трохи більше 20 кг, лише одна 100-грамова пачка чаю, какао (365 г), сіль (3,3 кг) та пакунок лаврового листа. Щодо побутових засобів до споживчого мінімуму українця на рік входять пакунок мила, а господарського – 250 г, прального порошку – 500 г, шампуню – 250 г, крем для взуття, тюбик зубної пасти, одна зубна щітка, флакон одеколону, один гребінець, рулон туалетного паперу. Також до життєво необхідних речей додали вату, бинт, валідол (10 таблеток), заспокійливі в асортименті, парацетамол (10 таблеток), стільки ж анальгіну, дротаверину та активованого вугілля, йод, зеленка, пластир, термометр і джгут. На постійні скарги та вимоги населення Мінсоцполітики в серпні минулого року підготувало пропозиції щодо оновлення споживчого кошика та зобов'язало уряд в судовому порядку розглянути це питання та включити у вище зазначений перелік продуктів і господарських засобів мобільний телефон та послуги мобільного зв'язку (5).

Детально проаналізувавши дане питання, з упевненістю можна стверджувати, що в Україні мають місце такі негативні явища, як низький рівень доходів населення, негативна диспропорція в їх структурі, висока регіональна диференціація заробітної плати громадян, низький рівень оплати праці у низці галузей та регіонів країни, а також заборгованість з її виплати. На жаль, офіційна статистика доходів населення в Україні не відтворює в повній мірі реальну картину життя кожного українця. Однак на сьогоднішній день для основної маси населення ситуацію в сфері доходів можна назвати критичною. У зв'язку з цим з метою оптимізації структури та рівня доходів населення України необхідно забезпечити випереджальне зростання первинних доходів громадян у порівнянні з вторинними, згладити дисбаланс у регіональному розвитку за рахунок більш динамічного розвитку слабких регіонів. Вкрай необхідним є погашення заборгованості з виплати заробітної плати в усіх регіонах і галузях народного господарства. Такі заходи стануть фундаментом для викорінення бідності в Україні (2, с.140).

Література

1. Волкова Н., Зюзін В. Політика доходів та оплата праці в Україні. URL: <http://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/146582/53-59> (дата звернення: 10.03.2021).
2. Карпенко Н.В. Тенденції динаміки та структури доходів населення в Україні за регіонами. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/147038064.pdf>. (дата звернення: 10.03.2021).
3. Національна академія наук України: Політика доходів України: недоліки та напрями реформування. URL: <http://www.nas.gov.ua>. (дата звернення: 12.03.2021).
4. Суспільне: В Україні за 2020 рік зросла середня заробітна плата. URL: <https://suspilne.media/100223-v-ukraini-za-2020-rik-zarplata-ukrainciv-zroslo-majze-na-dvi-tisaci-de-zaroblaut-najbilse/> (дата звернення: 12.03.2021).
5. Юридична компанія: Споживчий кошик українця у 2021 році. URL: <https://www.uk-legal.od.ua/spozhivchiy-koshik-ukraincyu-u-2021-roci-rulo/> (дата звернення: 12.03.2021).